

РЕНЕССАНСЛАР
СИЛСИЛАСИ

3

ПРЕЗИДЕНТ
САЙЛОВИГА

18

КУН
ҚОЛДИ

МУСУЛМОН
БЎЛИШ
УЧУН МУСОФИР
БЎЛИШ ШАРТ
ЭМАС!

4

МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАРГА ТАЯНГАН ТАРАҚҚИЁТ!

«МИЛЛИЙ ГИЛАНИНГ
ДЕМОКРАТИК
ПАРТИЯСИНИНГ
ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ
ТАҒЕЪАСИ»

milliyy

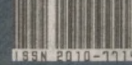
1995 йил 10 июндан чиқса бошлаган

www.mt.uz / gazeta@mt.uz / mtiklanish@mail.ru

tiklanish

№ 35 (1137) 2021 йил

6 октябрь, чоршанба

ISSN 2010-1014

Олий Мажлис
Қонунчилик
палатасида
ўтган навбатдаги
«Хукумат соати»да
Халқ таълими
ҳамда Соғлиқни
сақлаш вазирлиги
мутасаддиларининг
ҳисоботлари
эшитилди.

2

3

Нобель
совриндорлари
эълон қилинди

Физика бўйича халқаро
Нобель мукофотида бу
йил америкалик Сюкуро
Манабе, германиялик Клаус
Хассельман ва италиялик
Жоржио Паризилар лойиқ
қўрилди.

6

«Учинчи
Искандар» ким?

«Мен Муҳаммад
Иброҳимбек Тўқсабо
ўғли сўнгги нафасгача
Туркистон хурлиги учун
курашган, рус кўли ила
отилган, қарийб 100 йил
«босмачи»ликда номи
топталган бир ўзбек...»

8

Профессионал боксинг
супер ярим ўрта вазн
тоифасида фаолиятини
давом эттираётган
ҳамюртимиз Исроил
Мадримов навбатдаги
жангига тайёргарлик кўриш
учун АҚШга жўнаб кетди.

ХАЛҚАРО МУНОСАБАТЛАР МИЛЛИЙ
МАНФААТЛАРИМИЗ АСОСИГА
ҚУРИЛИШИ ТАРАФДОРИМИЗ

3

7

«ИСМИМ
КОҒОЗЛАРДА
НЕМИСЧА
БЎЛГАНИ
БИЛАН
ЮРАГИМ
ЎЗБЕКЧА
УРАДИ»

ҚОДИРИЙНИНГ
табаррук ёди

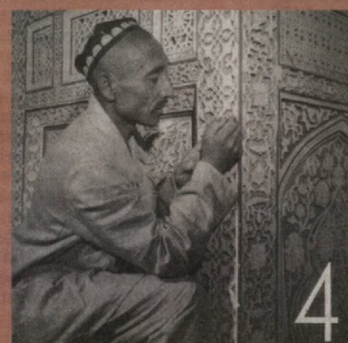
5

ҚАЧОНГАЧА РЕСТАВРАТОРЛАРГА

«2-СОРТ»ЛИ

КАСБ ЭҒАЛАРИ ДЕБ ҚАРАЙМИЗ?

4

Мамлакатимиздаги музей
ва фондларда ҳам
бир неча юз мингдан
ортмиқ турли даврларга
оид тарихий-маданий
ва санъат ашёлари
сақланганми.

24
ОКТОБРА 2021 ЙИЛ
ЎЗБЕКИСТОН
ПРЕЗИДЕНТИ
САЙЛОВИ

Сайловчиларнинг
муддатидан олдин
овоз бериш
тартиби қандай?

Тараққий этган
демократик ҳуқуқий
давлатларда
сайловларнинг
адолатли
ўтиши бундай
давлатларда ҳар
бир сайловчининг
овоз бериш
жараёнида иштирок
этишини таъминлаш
борасида
яратилган шарт-
шароитларнинг
сайловчи-
фуқаролар учун
қулайлиги, кенглиги
ҳамда ҳуқуқий
асосга эга эканлиги
билан белгиланади.
Халқаро сайлов
стандартларига
ҳамоҳанг бўлган
Ўзбекистон
миллий сайлов
қонунчилигида ҳам
барча сайловчилар
ўзларининг сиёсий
хоҳиш-иродаларини
эркин ифода
этган ҳолда овоз
бериш жараёнида
тўқинликсиз
иштирок этишини
таъминлаш
борасида
муҳим қоидалар
белгиланган.
Мана шундай
демократик
қоидалардан бири
сайловчиларнинг
муддатидан олдин
овоз бериш ҳуқуқи
институтидир.
Хусусан, Ўзбекистон
Республикаси
Сайлов кодексининг
57-моддасига
мувофиқ, сайлов
куни ўз яшаш
жойида бўлиш
имкониятига эга
бўлмаган сайловчи
муддатидан олдин
овоз бериш ҳуқуқига
эгадир.
Муддатидан
олдин овоз
бериш сайловга
ўн кун қолганида
бошланади ва
сайловга уч
кун қолганида
туғалланади.
Муддатидан олдин
овоз беришни
ўтказиш вақти
Марказий сайлов
комиссияси
томонидан
белгиланади ва
сайловчиларнинг,
кузатувчиларнинг
эйтиборига оммавий
ахборот воситалари
орқали етказилиши
белгиланган.
Муддатидан олдин
овоз беришда
иштирок этиш учун
сайловчи нима
қилиши лозим?
Ўзбекистон
Республикаси
Сайлов кодексининг
ижросини
таъминлаш
мақсадида
Марказий сайлов
комиссиясининг
2021 йил 14
апрелда қабул
қилинган қарори
билан тасдиқланган
«Ўзбекистон
Республикаси
Президенти
сайловини
ўтказувчи
участка сайлов
комиссияларининг
фаолияти тартиби
тўғрисидаги
Низом»да бунинг
тартиби батафсил
ёритилган.

Давоми 2-бетда

ПАРЛАМЕНТ НАЗОРАТИ КУЧАЙТИРИЛИШИ КЕРАК

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида ўтган навбатдаги «Хукумат соати»да Халқ таълими ҳамда Соғлиқни сақлаш вазирлиги мутасаддиларининг ҳисоботлари эшитилди.

«Миллий тикланиш»-чилар ташаббуси билан ташкил этилган тадбирда Халқ таълими вазири ўринбосари Темуржон Комилов ўқитувчиларнинг меҳнат шaroитини яхшилаш ҳамда уларни рағбатлантириш бўйича амалга оширилган ишлар, хусусан таълим ходимларини мажбурий меҳнатга жалб этишга бутунлай барҳам берилгани, ҳатто бундай ҳолатга йўл қўйганлар жазоланаётгани тўғрисида маълумот берди.

— Шу йилнинг ўзига 2 нафар мансабдор шахс, жумладан, Қорақўл тумани ҳокими ўринбосари ҳамда Ёшлар ишлари агентлиги Чиноз тумани бўлими бошлиғидан 24,5 млн. сўм миқдоридида жарима ундирилди, — деди Темуржон Ко-

батлантириш тизими кучайтирилганини, аттестациядан ўтказиш бўйича комиссиялар тузиш ва йиғма жилд орқали ҳужжат топшириш бекор қилинганга эътибор қаратди. Унинг таъкидлашича, энди ҳужжат топшириш ва Сертификат бериш электрон шаклга ўтказилган. Аттестацияни эса йилда икки мартаба ўтказиш белгиланиб, бунинг учун ма-лака ошириш талаби бекор қилинган. Натижада тоифага эга бўлган ўқитувчилар салмоғи 51 фоиздан ошган. Ваҳоланки 3-4 йил олдин бу кўрсаткич 30 фоизга ҳам етмасди.

«Хукумат соати»да яна бир муҳим янгиллик қайд этилди. Маълум бўлишича, энди ўқувчиси халқаро фан олимпиадасида олтин медал олган ўқитувчи 450 баравар (123,75 млн. сўм), кумуш медалига 250 (68,75 млн. сўм), бронза медал олганга эса 150 бара-вар (41,25 млн. сўм) миқдорда бир марталик пул мукофоти ҳамда ди-ректор жамғармасидан мос равишда 200, 175 ва 150 фоизлик уста-ма тўланади. Вазир-лик вакили ҳисоботида биринчи марта «Ўзавтосаноат» АЖ томонидан 4 306 нафар педагог-ҳодимларга фоиз-сиз муддатли тўлов асосида автокредит берилгани ҳам маълум қилинди.

Бундан ташқари, олис ва чекка ҳудуддаги ҳамда таълим сифати паст бўлган мактабларга жалб этил-ган ўқитувчилар маошига 50 фоиздан 100 фоизгача устамалар жорий қилинди. Шунингдек, ҳисоботда охи-риги тўрт йил давомида 134 та мактаб қурилгани, 2 965 та

мактаб қайта реконструкция қилиниб, таъмирлангани, компьютер билан таъмин-ланганлик даражаси эса 62,5 фоизга етказилгани ай-тилди. 9 419 та умумтаълим мактабига кенг полосали Интернет тармоғи еткази-либ, 5 300 та мактаб компью-тер синф хоналарига локал тармоқ, ўқитувчилар хона-сига эса Wi-Fi қурилмалари ўрнатилди.

Депутатлар таъкидла-ганидек, гарчи тизимда жуда катта ўзгаришлар амалга оширилган бўлса-да, ҳали халқ таълими тизимида муаммолар бутунлай ҳал бўлгани йўқ...

«Хукумат соати»да Соғлиқни сақлаш вазири ўринбосари, Санитария-эпидемиологик осойишта-лик ва жамоат саломатлиги хизмати бошлиғи Баҳодир Юсупалиев ҳам қатнашиб, умумтаълим мактаблари ва мактабгача таълим ташки-лотларида озиқ-овқат сифа-ти устидан назорат ўрнатиш бўйича амалга оширилаёт-ган ишлар хусусида маълу-мот берди.

Таъкидланишича, аҳолини соғлом, хавфсиз ва тўғри овқатланишини ташкил этиш мақсадида «Соғлом тур-муш тарзи» платформаси асосида 600 та тоом тар-киби ва энергетик қуввати ишлаб чиқилган. Мамлакат бўйича 7 ёшдан — 17 ёш-гача бўлган 19,5 мингдан ортик ўқувчиларнинг ан-тропометрик параметрлари бўйича маълумотлар база-си шакллантирилган. Йил давомида ўртача суткалик болалар рационидида бўлиш тавсия этилган 24 та озиқ-овқат маҳсулотларининг мавжудлиги ўрганилганда, рацонда 13 та озиқ-овқат маҳсулоти бўйича камомад борлиги аниқланган.

«Хукумат соати»да умум-таълим мактаблари биноси ва синфхоналарининг сани-тария қоида, норма ва гиги-ена нормативларига риоя этилиши устидан назорат ўрнатиш борасида олиб борилаётган ишлар ҳақида ҳам ахборот берилди. Ху-сусан, юртимиздаги 10129 мактабнинг 7018 тасида ошхона бор, 2990 тасида эса ошхона йўқ. Уларда фақат вақтинчалик буфетлар фа-олият кўрсатмоқда, 121 та-сида эса буфет ҳам ташкил этилмаган.

181 та таълим муассаса-сининг 2497 та синфхонаси ва 36 та компьютер синф-хонасида шовқин ҳамда электромагнит майдоннинг қуввати ўлчанганда 466 та ҳолатда шовқин миқдори меъёрдагидан юқорилиги қайд этилган. 1598 та мак-табда эса микроклим тек-ширилди. Бунда 22662 та ўлчовлардан 2925 тасида кўрсаткичлар санитария меъёрларига мос келмагани маълум бўлган. Ёритил-ганлик бўйича эса 1498 та объектда 31662 та ўлчовлар ўтказилгач, 2219 тасида кўрсаткичлари санитария меъёрларидан пастлиги аниқланган.

Санитария-гигиена та-лаблари қўпол равишда бузилган 230 та мактаб фа-олияти эса вақтинча тўхта-тилган. Шунингдек, тиббий кўриқдан ўз вақтида ўтмаган 1036 нафар ҳодимлар ишдан четлаштирилган.

«Хукумат соати» якунида олиб борилаётган ишлар юзасидан самарали парла-мент назоратини кучайти-риш лозим, деган хулосага келинди.

Равшан МАХМУДОВ,
«Миллий тикланиш»
мухбири

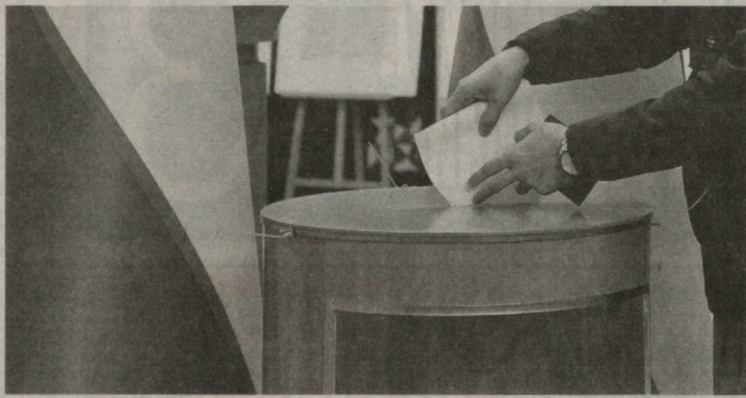

Юртимиздаги 10129 мактабнинг 7018 тасида ошхона бор, 2990 тасида эса ошхона йўқ.

✓ Сайлов — 2021

Сайловчиларнинг муддатидан олдин овоз бериш тартиби қандай?

Демак, муддатидан олдин овоз беришни амалга ошириш учун сайловчи доимий ёки вақтинчалик яшаб турган жойи бўйича сайлов участкасига боради. Участка сайлов комиссиясининг аъзосига ўз шахсини тасдиқловчи ҳужжатни кўрсатади ва сайлов кунида бўла олмаслигининг сабаблари (таътил, хизмат сафари, хорижга чиқиш ва ҳоказо) кўрсатилган аризани тақдим этади. Тақдим этилган аризани сайлов комиссиясининг аъзолари унга аризаси асосида сайлов бюллетенини ва конвертни беради.

Участка сайлов комис-сияси сайловчидан сай-лов кунида бўла олмас-лигининг сабабларини тасдиқловчи қўшимча ҳужжатларни талаб қилиши тақиқланади. Сайловчи сайлов бюлле-тенини олганлиги ҳақида тегишли участка сайлов комиссиясининг ками-да икки нафар аъзоси ҳозирлигида сайловчилар рўйхати кўчирмасига имзо қўяди.

Участка сайлов комис-сияси аъзоси мудо-датидан олдин овоз бер-ган сайловчини Сайлов жараёнини бошқариш ахборот тизимида сай-ловчиларнинг рўйхатида муддатидан олдин овоз берган сайловчи сифа-тида белгилаши шарт.

Шундан сўнг, сай-лов бюллетени махсус жиҳозланган яширин овоз бериш кабинасида ёки хонасида сайлов-чи томонидан мустақил қарор қабул қилиши орқали тўлдирилади. Сайловчи тўлдирилган сайлов бюллетенини

конвертга солади ва елимлаб ёпади.

Сайловчи тўлди-рилган сайлов бюлле-тенини ёпик конвертда участка сайлов комис-сияси аъзосига топши-ради. Участка сайлов комиссиясининг икки нафар аъзоси сайлов-чи ҳозирлигида конве-ртнинг ёпиқлигини тек-ширади ва конвертнинг елимланган жойига участка сайлов комис-сиясининг икки нафар аъзосининг имзолари қўйилиб, улар комис-сиянинг муҳри билан тасдиқланади.

Конверт тегишли участка сайлов комис-сиясининг сейфи-да сақланади. Овоз бериш куни, яъни 24 октябрда овоз бериш жараёни якунлангани-дан сўнг, участка сай-лов комиссияси сейфда сақланаётган муддати-дан олдин овоз берилган бюллетенларни сейф-дан олиб, стационар овоз бериш қутисига ташлайди. Ҳаракатлар

кетма-кетлиги бажарил-гач барча бюллетенлар участка сайлов комис-сияси томонидан санаб чиқилади. Бу жараёни барча кузатувчилар ва шу ерда ҳозир бўлганлар кузатиб турадилар.

Бу жараён хорижий давлатларда қандай бўлади?

«Ўзбекистон Респу-бликасининг чет давлат-лардаги дипломатик ва бошқа ваколатхоналари ҳузурида сайлов участ-каларини ташкил этиш тартиби тўғрисидаги Низом»га мувофиқ хо-риждаги участка сайлов комиссиялари сайлов-чилар сони кўпчилиги инобатга олган ҳолда ва сайлов куни овоз бериш биносидида навбатларнинг олдини олиш мақсадида фуқароларга муддати-дан олдин овоз беришни тақлиф қилиши мумкин.

Ўзбекистон Респу-бликасининг халқаро шартномаларига ва чет давлатларнинг ваколат-ли давлат ҳокимияти органлари билан кели-

шувларга мувофиқ чет давлатларнинг сайлов-чиларимиз зич жойлаш-ган ҳудудларида мудда-тидан олдин овоз бериш уларнинг турган жойида ўтказилиши мумкин.

Хориждаги участ-ка сайлов комиссияси сайловчиларнинг тур-ган жойида овоз бе-риш вақти ҳамда жойи тўғрисида қарор қабул қилади ва бу ҳақда сай-ловчиларни, кузатувчи-ларни оммавий ахборот воситалари ёки бошқа манбалар орқали хабар-дор этиши лозим.

Сайловчиларнинг тур-ган жойида муддатидан олдин овоз бериш хо-риждаги участка сайлов комиссиясининг ками-да икки нафар аъзоси ҳозирлигида, кўчма сай-лов кузатувчилар ва кабина-ларидан фойдаланилган ҳолда ўтказилади.

Муддатидан олдин овоз беришни таш-кил этиш учун участка сайлов комиссиялари сайлов участкасидаги сайловчилар умумий сонининг беш фоизи миқдоридида сайлов бюл-летенларини ҳамда кон-вертларни округ сайлов комиссиясининг мудо-датидан олдин овоз бериш бошланғичида камида уч кун қолганида оладилар.

Ҳар битта сайлов бюллетенининг тепа қисми, ўнг томони участ-ка сайлов комиссияси-нинг икки нафар аъзоси томонидан имзоланиб, участка сайлов комис-сиясининг муҳри билан тасдиқланган бўлиши керак. Агар бюллетен юқоридаги тартибда тасдиқланган бўлмаса, овозларни санаб

чиқишда бундай бюл-летенлар ҳақиқий эмас, деб топилади.

Муддатидан олдин овоз беришни ташкил этиш сайловчининг яши-рин овоз бериш ҳуқуқини таъминлаши, ўз хоҳиш-иродасини эркин ифо-да этишига тўсқинлик қилиши мумкин бўлган ҳар қандай ҳолатни бартараф қилиши, сай-лов бюллетенининг хавфсиз сақланишини ҳамда овозларни санаб чиқишда сайловчининг овози ҳисобга олиниши-ни таъминлаши шарт.

Хорижий тажрибада муддатидан олдин овоз бериш институтидан кенг ва самарали фой-даланилади.

Сайловларда мудо-датидан олдин овоз бериш тартиби илғор хорижий давлатларда, хусусан, Германия, Франция, Рос-сия, Финляндия, Норве-гия, Польша, Руминия, Қозоғистон ва бошқа кўп-жа давлатларда мавжуд. Муддатидан олдин овоз бериш 2021 йил 14 октябрдан бош-ланади.

Марказий сайлов комис-сиясининг Сайловчи-ларнинг муддатидан ол-дин овоз беришини таш-кил этиш тўғрисидаги қарори лойиҳаси тайёр-ланди ва бу МСҚ мажли-сида тасдиқланди.

Қарорга кўра, Ўзбекистон Республи-каси Президенти сайло-вини ўтказувчи сайлов участкаларида сайлов куни ўз яшаш жойида бўлиш имкониятига эга бўлмаган сайловчи-лар учун муддатидан олдин овоз беришни ўтказиш белгиланди.

Муддатидан олдин овоз бериш 2021 йил 14 ок-тябрдан 2021 йил 20 ок-тябрнинг якунига қадар ўтказилади.

Сайлов участкасида муддатидан олдин овоз бериш вақтини соат 9:00 дан соат 19:00 га қадар деб белгилан-ди. Ўзбекистон Респу-бликасининг чет давлат-лардаги дипломатик ва бошқа ваколатхонала-ри ҳузурида тузилган сайлов участкаларида муддатидан олдин овоз бериш ушбу сайлов участкалари жойлашган ердаги маҳаллий вақт билан соат 9:00 дан соат 19:00га қадар амалга оширилади.

Ўзбекистон Респу-бликаси Президенти сайловини ўтказувчи округ сайлов комисси-яларида сайлов округи ҳудудидаги сайловчи-лар умумий сонининг 5 (беш) фоизи миқдоридида сайлов бюллетенлари ва зарур канцелярия буюмларини, шунингдек, шахсий ҳимоя ва дезин-фекция воситаларини 11 октябргача етказилиши-ни таъминлаш тақлиф этилмоқда.

ЎЗА мухбири
Нурилло НАСРИЕВ

$\check{Y}_3A$

Хар йили Устоз ва мураббийлар кун и арафасида шифтдаги чироқнинг, «алло» сўзини илк бор истеъмолга киришиб, одамзотни гўшакка боғлаб қўйган ва бутун умри давомида яна уч мингдан зиёд ихтиролар муаллифига айланган Томас Эдисон ёдимга тушаверади.

МУСУЛМОН БЎЛИШ УЧУН МУСОФИР БЎЛИШ ШАРТ ЭМАС!

Қачонлардир ўқитувчиси томонидан тентакка чиқарилган болакай ким билсин, онасининг зукколиги бўлмаганида балки тақдирга тан бериб, бу ёруғ оламдан беному нишонсиз ўтиб кетган бўлармиди?! Зеро, мурғакликда қалбга етказилган ҳар қандай оғриқ ёки ҳақорат бир умр ёдда қолади, бундан етган жароҳат эса бутун ҳаёт давомида «ловиллаб», ўзини эслатиб тураверади. Биламан, байрамларда фақат яхши гаплар айтилиши керак. Минг қилса ҳам Устоз отангдек улуг! Бу фикрга қўшилмаслик мумкин эмас. Аммо бугун ҳаммамиз билган ибратли бир воқеани эсга олмоқчиман: «Томас Эдисон мактабдан келиб, онасига ўқитувчиси бериб юборган мактубни тутқазади. Шундан кейин онаси ҳеч қандай сабабсиз йиғлай бошлайди, сўнгра ўғлига юзланиб, хатни ўқиб беради: «Сизнинг ўғлингиз даҳо. Бу мактаб энди унинг учун торлик қила бошлади ва унга бирон янги нарсаларни ўргатадиган ўқитувчилар ҳам йўқ бизда. Илтимос, энди унга ўзингиз таълим берсангиз!». Онасининг вафотидан кейин кўп йиллар ўтиб, Томас Эдисон эски оилавий

архивларини титкилаётиб, ўқитувчиси томонидан юборилган ўша мактубни топиб олади. «Ўғлингизни ақли заиф. Биз энди уни мактабда ҳамма билан бирга ўқитолмаймиз. Шунинг учун, уни уйда ўзингиз ўқитишингиз зарур!». Аср кашфиётчиси Эдисон соатлаб йиғлайди. Овунгач, у кундалигига шундай сўзларни ёзиб қолдиради: «Томас Алва Эдисон ақли заиф бола эди. Аммо қахрамон онаси туфайли у ўз даврининг буюк даҳоларидан бирига айланди». Бугун «Миллий тикланиш» демократик партиясидан Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод Алишер Қодировнинг ишончли вакили сифатида унинг қуйидаги сўзлари билан фикримни яқунламоқчиман: «Бизга таълим-тарбия берадиган ўқитувчилар болаларга гўё ўз ОТА-ОНАЛАРИДЕК муносабатда бўлишлари керак! Ўқитувчини бой одамга айлантиришимиз зарур. У маоши ҳисобига машина сотиб олсин, таълини истаган хорижий ўлкада ўтказсин. Аммо савиясиз ўқитувчилар улар сафида бўлмаслиги керак!». Дарҳақиқат, педагоглари

тайёрлайдиган олийгоҳларга фақат давлат гранти асосида, алоҳида лаёқатга эга инсонларни танлаб ўқитиш бугунги куннинг талабига айланди. Зеро, дунёнинг ривожланган мамлакатларида ўқитувчилар ўқувчилигидаёқ мактабда педагогик фаолияти учун алоҳида сараланиб ўқитилади ҳамда кейинчалик давлат хизматчисига бериладиган қатор имтиёзларга эга бўладилар. P.S: Ўз ўқувчилари иқтидорини ўз вақтида англаб, уларни парвозга шайлаётган устозларга, ўз фарзандининг мағлубиятини эса ғалабага айлантиришга имкон топаётган ота-оналарга миннатдорлик билдирмоқчиман!

Кўпинча ёшларни – келажак бунёдкорлари деймиз. Ҳақ гап. Назаримда, бунёдкорлик ОИЛА, БОҒЧА ва МАКТАБДАГИ иқтидорни тарбиялашдаги жамоанинг ҳамкорлигидан бошланади. Илм чироғи ўчмасин! Меҳр+тарбия+таълим занжири эса ҳеч қачон узилмасин... Бола тарбиялашнинг бекиёс ҳадисини олган устоз ва мураббийларимиз шунга муносиб, албатта. Мусулмон бўлиш учун эса мусофир бўлиш ҳам шарт эмас! Гарчи 35 миллиондан ошган бўлса ҳам...

Феруза
МУҲАМЕДЖАНОВА,
«Миллий тикланиш»
демократик партияси
Марказий кенгаши раиси
ўринбосари

ҚАЧОНГАЧА РЕСТАВРАТОРЛАРГА «2-СОРТ»ЛИ КАСБ ЭГАЛАРИ ДЕБ ҚАРАЙМИЗ?

Мамлакатимиздаги музей ва фондларда ҳам бир неча юз мингдан ортиқ турли даврларга оид тарихий-маданий ва санъат ашёлари сақланипти. Қолаверса, археологик изланишлар натижасида топилмалар сонининг ортиб бораётгани уларни сақлаш, илмий тадқиқ этиш, таъмирлаш ва, албатта, намойишга қўйишни тақозо этади. Шунинг ҳам алоҳида қайд этиш жоизки, маданий мерос объектларидан туризм соҳасида фойдаланиш бугунги куннинг энг долзарб масалаларидан бири бўлиб, мазкур ишларни амалга оширишда малакали реставраторга жуда катта эҳтиёж сезилади.

Кейинги пайтларда соҳага оид тадбирлар ва кўллаб йиғинларда журналистлардан тортиб юқори лавозимли раҳбарларгача Ўзбекистонда реставраторлар йўқ, деган фикрни билдирмоқдалар. Ҳақиқатан ҳам бир қарашда меъморий обидалар реставрацияси билан шуғулланадиган мутахассислар йўқдек, туюлиши мумкин. Аммо яқин тарихга назар ташласак, собиқ «Ўзбекистон лойиҳалаш ва реставрация илмий-тадқиқот институти» (ЎзНИИПР)да юздан ортиқ архитектор ва реставраторлар фаолият юритганини кўрамиз. Улар нафақат Ўзбекистон, балки бутун Ўрта Осиё республикалари ва ҳатто Афғонистондаги тарихий шаҳарлар, меъморий ёдгорликлар ва бошқа маданий мерос объектларини таъмирлаш, макетларини яратиш билан шуғулланишган. Шунингдек, Самарқанд, Бухоро, Хива ва Тошкент каби тарихий шаҳарларда «Махсус илмий-реставрация ишлаб чиқариш устaxonа» (СНРПМ) лари фаолият олиб борган. Уларнинг ҳар бирида ҳам бир неча ўнлаб маҳаллий реставраторлар, усталар ишлаб, меъморий обидаларни реставрация қилишда ишлатилган майолика, мозаика, теракотта гишт парчалари каби меъморий безаклар ишлаб чиқарганлар.

Афсуски, кейинги йилларда юқорида тилга олинган илмий ва амалий марказлар тақа-тақ ёпилди. Натижада бир неча юзлаб реставраторлар ишсиз қолдилар. Уларнинг кўпчилиги хусусий корхоналарга яра

ўтган бўлса, айримлари бошқа касбларга ва ҳатто хорижга ишга кетишга мажбур бўлди. Энг ачинарлиси, кўп йиллик тажрибага эга мутахассислар, бир неча асрлик анъаналарни авлоддан авлодга етказиб келаётган сулолавий халқ усталари ўзларининг билим ва тажрибаларини ўсиб келаётган ёш авлодга қолдириш имкониятидан маҳрум бўлдилар. Фақатгина кам сонли халқ усталаригина мустақил ишлаб, шогирд тайёрлашда давом этмоқда.

Тўғри, мустақилликнинг дастлабки йилларидаги иқтисодий қийинчиликларга қарамайдан ҳукумат томонидан ёдгорликлар реставрацияси бўйича махсус чоратадбирлар ишлаб чиқилди, таъмирлаш ишларига ҳар йили катта миқдорда маблағлар ажратилди. Лекин, бир ёдгорлик реставрациясига кетадиган маблағни бир неча обидага етказиш талаби қўйилгани натижасида жараёнга малакали мутахассислар жалб этиш муаммоси пайдо бўлди. Пировардида, ёдгорликлар реставрацияси чоғида соҳадан узоқ қурувчи-усталар, ҳатто ёлланма ишчилардан фойдаланилди. Табиийки, маданий мерос соҳасида нафақат билим ва тассаввурга эга бўлмаган, балки реставрация нима-лагини билмайдиган «усталар» обидаларни таъмирлаш ўрнига уларга билиб-билмай зарар етказдилар.

Минг афсуски, бугунга келиб ҳам ана шундай эътиборсизликлар давом этмоқда. Ҳатто ҳукуматимиз илм-фан соҳасини ривожлантиришга

доир бир неча қарорлар қабул қилганига қарамай, ҳали ҳамон реставрация соҳасига эътибор талаб даражасида эмас. Боиси, илмий-тадқиқот муассасалардаги тузилмавий ўзгаришларга кўра, реставраторлар эндиликда илмий ходим ҳисобланмайди. Гарчи бир қатор илмий-тадқиқот муассасаларининг айрим тоифа ходимлари маоши оширилган бўлса-да, реставраторлар яна четда қолдилар. Сабаби, янги ўзгаришларга кўра, реставраторлар на илмий ходим ва на техник ходим ҳисобланадилар...

Ушбу муаммо бир неча бор мутасаддиларга, ҳатто Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси раҳбариятигача етиб борса-да, масала эътиборсиз қолдирилмоқда. Натижада бу соҳага қизиқувчи ёшлар сафи йилдан йилга камайиб бораётир.

Шу ўринда рассом-реставраторлар тайёрлайдиган ўрта-махсус ва олий таълим муассасаларида ўқувлабораториялар мавжуд эмаслигини айтиш мумкин. Ўқув-амалиёт аудиториялари талабаларнинг асосий ўқув машғулотлари ўтадиган жой эканлигини ҳисобга олсак, улардаги шароитларни кўриб...

Сир эмаски, малакали кадрлар тайёрлаш учун аввало таълим сифатини ошириш керак. Бунинг учун эса профессор-ўқитувчиларга ҳам, талабаларга ҳам шарт-шароит яратиб бериш лозим. Соҳа мутахассисларини ривожланган хорижий давлатларга малакасини оши-

ришга юбориш ёки четдан профессор-ўқитувчиларни жалб қилиш ҳам бугунги куннинг энг муҳим масаласидир. Ҳеч кимга сир эмаски, жойларда айрим фуқароларимиз билиб туриб, ёдгорликларга зарар етказмоқдалар. Ҳатто тепаликларни бузиб, тупроғини қурилиш хомашёси сифатида ишлатиб юборишяпти. Шундай ҳолатлар ҳам кузатилмоқдики, археологик ёдгорликларга туташ айрим хонадонлар ўз томорқаларини кенгайтириш мақсадида маданий қатламларни бузиб, ўрнига бошқа объектлар қуриб олишяпти.

Халқимиз, ўз тарихини,

маданий меросини хурмат қилмас экан, фаровон келажак, ривожланган жамият қуришимиз осон кечмайди. Зеро, ўзлигини англашда, тарихни тиклашда маданий мерос объектларининг ўрни бекиёсдир. Буни ҳар бир фуқаро англаб етиши, ўзи яшаётган ҳудудда жойлашган тарихий обидаларни кўз қорачиғидай асрашга ўз ҳиссасини қўйиши лозим.

Акмал ЎЛМАСОВ,
ЎЗР ФА Санъатшунослик
институти
«Ноёб объектлар» раҳбари,
архитектура фанлари
бўйича фалсафа доктори

(Давлати. Бошланиши ўтган сонба)

БУЮКЛАР ДУОСИНИ ОЛГАН БУЮК ҲОФИЗ

1958 йил. Комилжон Отаниёзов янги тузилган ансамбли билан Фарғона водийси бўйлаб ижодий сафарда. Таркибида Коммуна Исмоилова, Рўзимат Жуманиёзов, Қувондиқ Искандаров, Нурмухаммад Болтаев, Шариф Султонов, Жуманазар Бекжонов, Ўринбой Отажонов сингари таниқли санъаткорлар жамулжам ижодий жамоа Қува тумани меҳмонхонасига тўхтаган.

...Комилжон акани зиёрат қилиш учун меҳмонхонага шогирдлар қаторида Таваккал ҳам кириб борди. Улуғ ҳофиз ҳамма билан бирма-бир кўришди-ю, навбат Таваккалга келганда, хоразмча лаҳжада зарда билан сўради:

– Сан, харап, ким бўлдинг?
– Таваккалман... Шогирдингиз...
– Э, фарғоналик ҳофиз Таваккалмисан? Қўшиқларингни радиога кўп тингланман. Дуруст айтасан. Нафасинг ҳеч қайси ҳофизга ўхшамайди... Таваккалту, таваккалту, ё Оллоҳ деган эл на талқоннинг, на қалқоннинг ғамин ер. Исминг жисминга монанд экан, ҳовва...

Оқшом дастурхон ёзилди. Комилжон Отаниёзов жўшиб-тошиб куйлади. Таваккал Қодировнинг мавриди етганда эса Бобур ғазали билан айтиладиган «Кўрсатмағай»ни ўрта пардадан бошлади (тор «до»га созланган бўлиб, ўрта парда «соль» эди). Комилжон уста сергак тортиб ҳофизга бир қараб олди, чунки ашула ўрта пардадан бошланса, катта авжи «ре»га боради. Наҳот шогирдбачча шу пардани забт эта олса? Қаторда ўтирган хоразмлик санъаткорлар ҳам бир-бирларига маъноли қараб қўйишди. Таваккал ашулани «паккасига келтириб ташлаб», «Самарқанд ушшоғи»га ўлади:

*Биё ки зулфи кажу
чашии сурмасо инжост,
Нигохи гарму адохои
дипрабо инжост...*

Ижро тугагач, мақтовга зикна Комилжон Отаниёзов жамоага юзланди:

– Бу ҳофизингиз шу кунгача

менга ғойибона шогирд эди. Бугундан бошлаб сизларнинг гувоҳлигингизда уни ҳақиқий шогирдликка қабул қилдим, – дея оқ фотиҳа беради.

Катта устозларнинг Заркентдаги дуосига Комилжон аканинг фотиҳаси занжир бўлди...

Эртанги даврада Таваккал Қодиров Комилжон Отаниёзов репертуаридаги «Догман» ашуласини (Фурқат ғазали) қиёмига етказиб айтади. Хонанданинг маҳоратидан кўп ҳаяжонланган улуғ санъаткор:

– Ашулани дим харап этдинг... Уни бошқа айтмаяжакман, – дейди.

Вақт ўтиб, катта ҳофиз Таваккал Қодировни «Барча шогирдларим бир томон, бу – бир томон», дея эътироф этган эди...

Янги очилган Фарғона давлат мусиқа билим юртини битирган Таваккал Қодировни 1958 йили вилоят театрига ишга таклиф қилдилар. Унинг кейинги 20 йиллик ижодий фаолияти шу кутлуғ даргоҳ билан чамбарчас ўтди. Ижодий камолот чўққисини ҳам шунда кўрди, меҳнатининг ҳосилини ҳам шу ерда ўрди. Ўзбекистон халқ артистлари Яхёхон Маматхонов, Солижон Аҳмедов, Зуннун Мадалиев, Муроджон Аҳмедов, Ҳафизахон Иброҳимова, Жалолиддин Охунوف, Ёркиной Хотамова, Деҳқонбой Жалилов, Абдурайим Маткаримов, Матвали Алиёв сингари сахна усталари билан ёнма-ён меҳнат қилди. Ёшларга устозлик қилди.

1960-йиллар. Марғилонга, одатдагидек, йўловчи поезд кириб келади. Жадвалга кўра, бекатда беш дақиқа тўхтайдиган поезднинг жўнаб кетишига аллақачон руҳсат берилган, аммо қани энди эшелон жойидан жилса? Орадан беш дақиқа ўтгач, темир йўл бекати бошлиғи паровоз ҳайдовчиси ёнига югуриб бориб, поезд нега туриб қолганини сўрайди. Ҳайдовчи эса: «Ўхшайди-куни эшитиб олай дедим-да!», дейди. Таваккал Қодиров қўшиқлари шайдоси

бўлган ўша ҳайдовчи жазо олган бўлса бордир, ахир темир йўлнинг интизоми ҳам темирдан...

У маҳаллари Республика радиоси жонкуярлари кўчма овоз ёзиш студияси билан музофотларга чиқиб, пойтахтдан узоқда ижод қилаётган истеъдодли хонандалар ижросини ёзиб олишарди. 1963 йили Фарғона шахрига Наҳмулло Ҳабибуллаев бошчилигида кўчма студия боради. Галдаги ижрони ёзиб олгач, муҳаррир Таваккал Қодировдан:

– Янги қўшиғингиз борми?, – деб сўрайди.
– Бор. «Ўхшайди-ку».
– Қанақа?
– «Ўхшайди-ку».

Хонанда Ниҳоний девонидаги «Ўхшайди-ку» радиопли ғазални «Дучава» куйига солиб бир-икки айтиб кўрганди. Шунки китобга қараб айтиб беради.

– Яхши қўшиқ экан, – дейди Наҳмулло ака. – Фақат орасига битта авж қўшасиз.

Таваккал Қодиров ашулани иккинчи маротаба янги авж билан куйлаб беради.

– Бўлди, ёзамиз, – дейди муҳаррир.

Орадан бир ой ўтиб ашула Республика радиосида янрайди, пластинкалар серияси чиқади. Тасодифан тасмага тушган «Ўхшайди-ку» хонандани эл орасида жуда машҳур қилиб юборади. Концерту йигинларда мухлислар «Ўхшайди-ку»ни талаб қила бошлайдилар. Таваккал Қодиров Ниҳоний девонини олиб, маттни ёдлашга мажбур бўлади. Энди тўй-ҳашамларда «Ўхшайди-ку» қайта-қайта ижро этилар, гоҳида эса издиҳом шу қўшиқ билан бошланиб, шу қўшиқ билан тугарди. 1964-йили Алишер Навоий номидаги театр сахнасида ўтган катта тантанада «Ўхшайди-ку»га Мукаррама Турғунбоева рақс тушади. Ижродан яйраган томошабинлар «Бис» талаб қилишиб, хонандо раққосани такрор сахнага чиқаришади... Ўша кунки Таваккал Қодиров «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист» унвони билан мукофотланади.

Ўзбекистон Қахрамони, халқ ёзувчиси Саид Аҳмад хотира-ларидан:

«Тожикистонда бўлиб ўтган ўзбек адабиёти ва санъати ўн кунлигининг якунловчи концерти сира эсимдан чиқмайди. Концерт чор атрофи баланд тоғлар билан ўралган Душанбе шахрининг олтмиш минг киши-

лик стадионида бўляпти. Ўш жой йўқ, кўпчилик тик туриб қолган. Майдон ўртасидаги супада Таваккал қўшиқ бошлади. Гувиллаб турган стадион бирдан жимиб қолди. Унинг товуши аста қанот қоқиб кўкка интилган қушдек тебраниб-тебраниб баландлайверди. Овоз залворли тоғларга бориб урилаётгандек, акс-садо бўлиб қайтаётгандек эди. Стадион ҳамон жим...

Таваккал энди ўзининг энг севиб айтадиган «Ўхшайди-ку» қўшиғини бошлади. Стадион унга қўшилди. Шунда қизиқвоқоа рўй берди. Қўшиқни баробар бошлаган олтмиш минг киши авжга келганда бирдан тўхтаб қолди (ҳеч ким авжга чиқолмади-ёе). Таваккал тинч шалолдек овози билан авжини олди. Қўшиқ охирида стадионда момоқалдирак гўмбурлагандек олқишлар янграб кетди...»

Кунлардан бир кунки Республика компартия раҳбарларидан бири унга Тошкент шаҳар партия қўмитаси биринчи котиби Қайом Муртазоевни кўрсатиб: «Қабулига киргин, гап бор», дейди. Таваккал Қодиров Муртазоевга учрашади.

– Сизни Тошкентга кўчириб келтириш ҳақида юқоридан кўрсатма бор. Секция берайлики ёки ҳовли-жой? – сўрайди у.

Таваккал Қодиров Фарғонани тарк этишга рағбати йўқлигини, бунинг устига, кекса отаси бетоблигини айтиб узр сўрайди. Муртазоев санъаткорнинг раъйини қайтаролмайд...

Таваккал Қодиров кўп йиллар Фарғона давлат филармониясига раҳбарлик қилди. Ўша йиллари Нуриддин Ҳамроқулов, Ёркиной Хотамова, Қобилжон Юсупов, Нуриддин Ҳайдаров, Султонали Маннопов, Жўрахон Раҳимов, Рустам Абдуллаев, Абдулҳай Каримов, Охунжон Мадалиев, Илҳом Иброҳимов сингари истеъдодли хонандаларнинг бутун бир авлоди катта санъат даргоҳига кириб келди.

Таваккал Қодиров кўпинча оддий одамларнинг тўйига боради. «Бундайлар тўйга айтса, бетоб бўлсам ҳам бораман», дерди. Хонадонга кирганда тўй эгасининг туриш-турмушига зимдан эътибор беради-да, «Кам-қўстингизга ишлатинг, ука», деб уртадан тушган пулни мезбонга ташлаб кетарди...

Таваккал Қодировни бутун Марказий Осиё халқи ўз фарзандидек, ўз ҳофизидек ардоқларди. Яхши кунларига шерик қилиш учун минтақанинг ҳар бурчагидан уни тилаб келардилар. Сафарлар билан оғворалик туфайли Қувада камнамо ҳофиз бир кунги ён қишлоғига тўйга боради. Фотиҳадан сўнг негадир ашула бошлагиси келмай эшикка чиқади. Шу қишлоқлик дўстларидан: «Қўнглим нотинч, нима гап? Опа кўринмайдилар?», деб сўрайди. Кўп йиллар эл-юрт хизматида юриб, халқ меҳрини қозонган, тўйхонадан икки-уч эшик нарида яшовчи Саврихон Юнусованинг ёлғиз ўғли оламдан ўтганини айтидилар. Таваккал ака тўйхонага кириб, «Мени маъзур тутинглар, опанинг мусибатидан беҳабар эдим... У кишининг маҳалласида қўшиқ айтолмайман», деб чиқиб кетади.

1970 йили Таваккал Қодировнинг Республика телевидение-сидаги концерти «репетицияга келмагани учун» деган баҳона билан тўхтатилди. Хонанда телевидение арбобларидан бирининг тўйига боролмагани – қасрига қолди. Ўша муддаий аллақанча вақтгача Таваккал Қодировга ситам ўтказди. Ҳатто устидан чақув хати уюштириб, ҳовли-жойини мусодара эттиришгача борди...

Зугумлардан кўп огринган санъаткор дардчил бўлиб қолди. Сурункали қандли диабетга сарик касали ҳам қўшилиб, уни буткул ҳолдан тойдирди. Шифокорлар бундан буён ўзини зўрқитмаслик, айниқса, қўшиқ айтмаслик шартини қўйдилар. Бу ҳукм дарҳол юртга овоза бўлди: «Таваккал Қодиров оғир эмиш! Энди қўшиқ айтолмасмиш...». Буни эшитиб зимдан севинганлар ҳам, Таваккалдан омад кетди, деб ҳофизни тарк этган

«дўст»лар ҳам бўлди. Аммо у дарди бедавони метин иродасига таслим этди. Бир неча йиллик танаффусдан кейин ҳофизнинг «иккинчи нафаси» очилиб кетди. Телевидение ва радиоада ашулалари яна янграй бошлади. «Ўзбекистоним», «Соғиниш», «Дарёларнинг ул юзида», «Дилбаргинам», «Сарвиноз» сингари ашулаларни магнит тасмасига ёздирди. Халқимизнинг кўнгли мулкидан жой олган «Чоргоҳ», «Насруллоҳ», «Хоразм Насруллоҳи», «Ироқ», «Фарғона тонг откунча», «Ул кун жонон», «Тановар» сингари мумтоз ашулаларга янгидан сайқал бериб ижро этди.

Таваккал Қодировни бутун Марказий Осиё халқи ўз фарзандидек, ўз ҳофизидек ардоқларди. Яхши кунларига шерик қилиш учун минтақанинг ҳар бурчагидан уни тилаб келардилар.

1989 йили ўзбек қўшиқчиликлари санъатини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун эл ардоқлаган санъаткор Таваккал Қодировга «Ўзбекистон халқ артисти» фахрий унвони берилди.

Ўзбекистон халқ артисти, Фарғона давлат университети Маданият кафедраси мудир, профессор Султонали Маннопов хотираларидан:

«Андижонда бир тўйнинг саҳарлик дастурхонида устоз қўлига тор олиб қўшиқ бошладилар:

*Эй тан, бас айла, ғамли қиш
ўтса, баҳор бўлур,
Сахро юзи бинафша билан
лолазор бўлур,
Булбул чаманда нола қилур,
бесабаб эмас,
Гул очиланча қанча тиконга
дучор бўлур...*

Шу пайт устимизга соя ташлаб турган олма шохида булбул пайдо бўлди ва қўшиққа жўр бўлиб сайрай бошлади. Ашула авжига чиққанда булбул тор дастасининг учига келиб кўнди; қўшиқ тугагунча маҳлиё турди-да, кейин олқишлагандек бир сайраб қўйиб, учиб кетди... Воқеани кўрган даврдошлар хайратдан ёқа ушлаб қолдилар.

Ўртаб юрагим-бағрим...

Ўзбекистон радиосида Алишер Навоий ғазали билан айтиладиган «Насруллоҳи» тасмага муҳрланяпти. Абдуҳошим Исмоилов бошчилигидаги Мақом ансамбли созандалари жўр бўлишяпти. Ашула авжига етганда Абдуҳошим Исмоилов хўнграб юборди: «Бераҳмсиз, устоз, юракни қон қилиб юбордингиз!..»

Ижрони бошқатдан ёзишга тўғри келди. Мажбурий танаффусдан сўнг овоз ёзиш мутасаддиси Анвар Тожиев созандаларга қатъий буюрди: «Ҳеч ким йиғисига қилмасин!». Ижрони тугатиб қўшни хонага чиққанларида Анвар Тожиевнинг ўзи кўзёш тўкиб ўтирган эди...

У ҳофиз бўлиб юртга танилибдики, тиним нималигини билмади. Шаҳарма-қишлоқ элнинг хизматида кездди, йўл-йўлакай мизгиб кетишини оромга йўйиб юраверди. Базмлар наҳорги ошларга уланиб кетган пайтларда: «Озроқ вақт бор, бир-икки соат ухлаб олинг», «Овоз ётиб қолади», дея бедор тонг оттирди. Аллоҳ ато этган неъмат – овозини мухлисларга бус-бутун етказишни бурчи деб билди, омонатга хиёнат қилмади. Қаҳратонда юпка костюмда соатлаб қуйлаб, ўпқасини олдиурса ҳам, сидрасига ашула айтаверганидан қон тупурса ҳам, иситмаси қирққа чиққанда ҳам, ҳолсизликдан йиқилмаслик учун ёнидаги созандаларга суяниб қуйлайверди.

У 1926 йилнинг баҳорида дунёга келган эди. 1996 йилнинг гуллаган фаслида дунёдан ўтди...

Ҳофиз кетди. Наволари қолди.

Ирода **ДАДАЖОНОВА**,
Юнус Ражабий номидаги
Ўзбек миллий мусиқа санъати
институтини проректори,
санъатшунослик фанлари
бўйича фалсафа доктори

✓ Санъат

Қодирийнинг табаррук ёғи

Пойтахтимиздаги Абдулла Қодирий мемориал музейида улуғ романнавис адиб хотирасига бағишланган адабий-бадний, маънавий-маърифий тадбир бўлиб ўтди. Унда вазирлик ва идоралар раҳбарлари, таниқли фан, санъат, маданият арбоблари, олий ва ўрта махсус таълим муассасалари ректорлари, талаба ва ўқувчилар иштирок этди.

Абдулла Қодирий шахсиятининг феномени шундаки, маърифатпарвар ижодкор мустабид тузумнинг маккор режасини, бу заминга тиккан очкўз назари аслида қандай мудҳиш ва шум ниятларни кўзлаётганини башоратгўйлардек олдиндан аниқ-равшан кўра билган. Тадбирда ўзбек адабиёти ва маданияти ривожига улкан ҳисса қўшган атоқли адиб Абдулла Қодирий порлоқ хотираси, ҳаёти ва ижоди билан болғиқ тарихий воқеалиқлар хусусида сўз юритилди. Адабиётшунослар фикрича, Абдулла Қодирий ижод намуналари миллатпарварлик, маърифатпарварлик руҳи билан аҳамиятлидир. Муаллиф халқнинг забун ҳолатидан куйиб сўзлайди, миллатни уйғонишга даъват этади, фикрлашга чорлайди.

XX аср янги ўзбек адабиётининг улкан намоёнаси, ўзбек романистларининг асосчиси бўлган адиб ижодий мероси ёш авлодни Ватанга муҳаббат ва садоқат, миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида тарбиялаш борасида муҳим аҳамиятга эгадир.

Айрим тарихий манбаларга кўра, бундан ролпа-роса 83 йил илгари, 1938 йил 4-7 октябрда миллатимизнинг бир қатор фидойи маърифатпарварлари, улкан истеъдод соҳиблари, Ватан, эл-юрт равнаки, озодлиги, тарафдорлари, қалби ва онги уйғоқ, тафаккур

тараққиётига чанқоқ жадидлар, шу жумладан, Абдулла Қодирий ҳам шафқатсизларча қатл этилган. Уларнинг табаррук ёғини азиз билиш, порлоқ хотирасига эъзоз-эҳтиром кўрсатиш биз авлодларнинг маънавий ва инсонийлик бурчимиздир! Тадбирда театр актёрлари томонидан Абдулла Қодирий асарлари асосида турли сахна кўринишлари, миллий рақслар намойиш этилди. Ушбу тадбир доирасида Ўзбекистон Бадиий академияси Камолитдин Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институтининг иқтидорли талабалари ўртасида Абдулла Қодирий ҳаёти ва ижодига бағишланган сюжетлар яратиш бўйича ижодий танловга шарт берилиди. 13 октябрь кунки Тошкент Фотосуратлар уйида танлов иштирокчиларининг «Абдулла Қодирийнинг ибратли издошлари» деб номланган кўргазмаси очилиши режалаштирилган.

Н.УСМОНОВА

БИРЛАША ОЛМАГАН УРТА ОСИЁ ХАЛҚЛАРИ ЁХУД ЎЗБЕК УРУГИДАН ЧИҚҚАН

«УЧИНЧИ ИСКАНДАР» КИМ?

«Мен Муҳаммад Иброҳимбек Тўқсабо ўғли сунгги нафасгача Туркистон хурлиги учун курашган, рус қўли ила отилган, қарийб 100 йил «босмачи»ликда номи топталган бир ўзбек. Бу ўзбекининг орзуси хурлик, ахтаргани озодлик эди. Аммо топганим пешонамга отилган ўқ бўлди...».

«Шарқ Наполеони», «Лақайдан чиққан Бонапарт» номлари билан дунё нигоҳига тушган Муҳаммад Иброҳимбекнинг топгани ўқ эмас, бугунга келиб Мустақиллик бўлди. Унинг дин ва ватан учун тўққан қони келажак авлодга ибрат саҳнаси, эрк тўқфасидир. Немис олими Рейнхард Эйзенер бежиз у ҳақида: «Иброҳимбек ўз ерини босқинчилардан озод этиш учун кураш байроғини кўтарган қахрамонларнинг сардори эди», демаганди. Аммо Шўро ҳукуматининг юртимиз саҳнасида ўйнаган роли, унинг таъсирида вужудга келган қоришқик фожиаларимиз шу кунгача ҳам таъсирини йўқотгани йўқ. Ханузгача «босмачи ким?», деган савол устида турли олимлар турли мулоҳазаларда бахслашишади. Афсуски, айрим ёшлар ўртасида эса бу тушунча номаълумлигича қолаётгани рост,

ХЎШ, «БОСМАЧИ» ДЕБ БАДНОМ ЭТИЛГАН ҚАХРАМОНЛАРДАН БИРИ – ЭРК ТИМСОЛИ БЎЛГАН ИБРОҲИМБЕК КИМ?

«Камина 1889 йил Кап-пон дарё бўйидаги Куктош қишлоғида туғилиб эрдим. Қишлоқ тўйларида улоқ чопиб, кураш тушиб, эл орасида номдор пол-вон деган номим чиқди. Аммо мендай бир қишлоқ йигитининг қисматиға мустақиллик учун кураш-дай улуг бир иш битилганини қайдан билибман...».

Афсуски, руслар бу буюк курашни халқимиз қалбидан, дунё нигоҳидан яширди, босди-босди, ўтди-кетди қабилида юртимизнинг шарафли тари-хига мағзава ағдардилар. Иброҳимбек каби озодлик ҳаракатчиси, Туркистон фожияси қурбонларини босмачи деб дунёга ёйиш-ди. Қарийб бир аср «бос-мачи», яъни босқинчи, каллакесар халққа қарши айблови билан тарихнинг қора саҳифасига тирка-либ келган Иброҳимбек Тўқсабо ўғли учун бу йил адолат қарор топди.

2021 йил 25 августда Ўзбекистон Олий суди босмачиликда айбланган 115 нафар ватандоши-мизни оқлади. Уларнинг орасида шўро тузумига қарши аёвсиз курашган Иброҳимбек ва унинг 15 нафар сафдоши ҳам бор.

Иброҳимбек ва унинг из-дошлари ўзбекининг лақай уруғидан эди. Манбаларда келтирилишича, сони 102 ўзбек уруғлари рўйхатида лақайлар олтинчи, 92 деб келтирилган манбада улар 82-ўринда туради. Иброҳимбекнинг қизил армияга қарши шиддатли ҳужумлари Шарқ ва Ғарбга ёйилгач, эл орасида унинг исмига лақай қўшилиб «Иброҳимбек Лақай», «Лақайлик Робингуд»га айланади. Суронли давр Муҳаммад Иброҳимбекни қўрбоши сифатида шакл-лантириб, йирик сиёсий фигура билан майдонга олиб чиқди. Миллий озод-

лик ҳаракатчиси бўлган Иброҳимбек Бухоро амири Амир Олимхон томонидан «Учинчи Искандар», «Ис-лом лашкарбошиси» каби унвонлар билан эътироф этилиб, лашкарбошилар ичида юксак ҳурматга са-зovor бўлади.

1930 йил 27 октябрда-ги Марказий Осий Бир-лашган давлат сиёсий бошқармаси (БДСБ) Мухтор вакили қошидаги Учлик кенгаши қарори билан унга «Қуrollи тудалар, совет ҳудудига қуrollи қўзғолон ёки аксилинқилобий мақсадларда бости-риб келиши» ва «Чет эл давлатлари би-лан аксилинқилобий мақсадларда алоқада бўлиш» каби айбловлар қўйилиб, отувга ҳукм қилинади.

АММО АСЛИДА АСЛ БОСҚИНЧИЛАР КИМ? ОЛИЙ ҲАҚИҚАТ ҚАНДАЙ?

«Маълум бўлсинки, 1920 йилнинг сентябри-да қизил армиянинг Бу-хоро амрлигига шид-датли ҳужуми, тинч аҳолини қирғин қилди... Бухоро амири Амир Олимхон мағлубиятга учраб, Шарқий Бухо-рога чекинди. Шундан сўнг бизнинг лақай уруғи оқсоқоллари қурултой ўтказиб, йиғилганларни совет ҳукуматиға қарши оёқланишга даъват этди-лар. Унда Эшон Султон раҳбарлигидаги Ҳисор лақайлари ҳам, Кўр Ориқ додхо Аширов бошлиқ Балжувон лақайлари ҳам бу курашда раҳбарликни менга топширишди. Шу кундан бошлаб, больше-вик зулми остида қолган Туркистон учун жангга кирдим!».

Ватанини севиш, унга садоқатли бўлиш учун ўлиш шарт эмас. Шунча-ки, бу йўлда керак бўлса, ўлимни бўйинга олиш, миллат учун ҳар қандай хатар юзига тик боқини англади. Иброҳимбек Чақабоев Марказий Осий

бўйлаб ёйилиб кетган қизил армияга тик боқди. 10 йил мобайнида Тур-кистон сарҳадларидан босқинчиларни қувиш йўлида ўлимни бўйнига олди.

У ўз аскарлари би-лан Душанбе шаҳрини қамал қилиб, ўринсиз қон тўкилишига йўл қўймаслик учун шаҳар ҳарбий қисмининг бошлиғига юборган талабномасида шундай деган эди:

«Зудлик билан юрти-миздан даф бўлингиз, тўрт тарафингиз қибла! Талафотсиз чиқиб ке-тишларинг учун имкон яратиб бераман. Бундан ташқари, отларингизни ем-ҳашак билан таъмин-лайман. Фақат тезроқ қорангиз ўчса, бас!» (Марксизм-ленинизм ин-ститутининг Марка-зий фирқа ҳужжатгоҳи, 122-жамғарма, 1-сон рўйхат, 257-жид, 115-бет).

ШҶРО ҚҶШИНЛАРИГА ҚАРШИ ҲАРАКАТЛАР...

У қисқа мuddатда 10 мингдан ошқ аскар тўплаб, Кўлоб, Балжувон, Қоратегин, Дарвоз, Ҳисор вилоятларининг катта қисмини совет аскарла-ридан озод қилади.

Сўнг Душанбе шаҳрини босқинчилардан тоза-лашга йўл олади. Ман-баларда келтирилишича, Иброҳимбек аскарла-рининг сони Ҳисорнинг ўзида 20 минг киши эди. Унинг Ҳисор водийси ва Панж дарёси атрофида қизил армияга қарши жанглари муросасиз кечди. 1925 йилда эса, Сурхон, Шеробод-Бой-сун атрофларида шўро қўшинларига қарши ҳарбий ҳаракатлар уюш-тирди.

1931 йилнинг илк кун-ларида Иброҳимбек ҳара-катини фаоллаштириб, тарқоқ кучларини яна бирликка қақиради. Чол-товда бўлган қўрбошилар қурултойида аҳолини совет ҳукуматиға қарши ялпи қўзғолонга даъват

этувчи мурожаатномалар тарқатади. Қуйида шун-дай мурожаатномалардан бири:

МУРОЖААТНОМА

«Барча дўстлар – та-тарлар, қозоқлар, арман-лар, руслар, ўзбеклар, то-жиклар ва бошқа миллат-лар большевиклар зулми остидалар. Маълумингиз Аллоҳнинг ёрдами ила мен Амударёдан ўз арми-

У 1931 йил 23 июнда че-кистлар томонидан қўлга олиниб, Тошкентга олиб келинади.

Ушанда Дуров томони-дан ўтказилган сўроқда Иброҳимбек:

«Биз жангга киришдан олдин Юсуф Муқимбоев орқали Миллатлар Лига-сига чиқиб, халқаро ёрдам бўлишидан умид қилган эдик. Мен советлар зулми остига ташланган юртим-

1931

йилнинг илк кунларида Иброҳимбек ҳаракатини фаоллаштириб, тарқоқ кучларини яна бирликка қақиради. Чолтовда бўлган қўрбошилар қурултойида аҳолини совет ҳукуматиға қарши ялпи қўзғолонга даъват этувчи мурожаатномалар тарқатади.

ям ила Бухоро ҳудудига қадам босдим! Қадрли би-родарлар! Йиллар даво-мида Сиз большевиклар ҳукумати зулми ости-дасиз. Бугун биз ўз ва-танамизни, халқимизни, динимизни озод этишга киришдик ва советларни йўқ қилишни истадик. Ке-линг бирлашайлик».

Мухр. Иброҳим.
1349 йил 20 зулқадда
(08.04.31.)

ХАЛҚЛАР БИРЛАША ОЛМАДИ...

Афсуски, Ўрта Осий халқлари ўшанда бир-лаша олмади ва салкам бир аср большевиклар-га қарам бўлиб қолди. Иброҳимбек агар Турки-стон бирлаша олмаса, оқибати шундай бўлишини билган. Чунки у бежиз йўлбошчи, қўрбоши – ноёб иқтидор эгаси эмасди...

Ҳар ён тарқаб кетган Ўрта Осийни босқинчилар зулмидан озод этишга қаратилган ҳаракатлар эса осон кечмади... Узоқ жанглардан сўнг 12 июнда Оқбаш тоғидаги сўнгги тўқнашувда Иброҳимбек қўшини мағлубиятга уч-раб, ўзи ҳам жараланди.

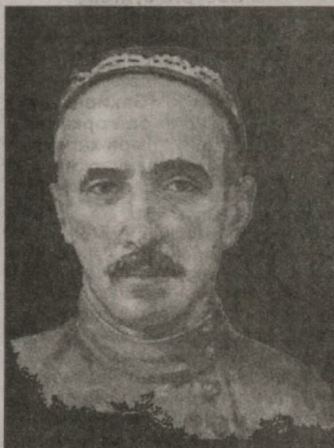
ни, уларнинг қўли остидан озод қилиш орзуида ҳаёт-мамонт жангига кирганман. Қизил аскарларга қарши кураш ҳаётим мазмуни бўлди», деган эди.

Омонулла Олимов та-рихий биографик асарида Иброҳимбек тўғрисида шундай ёзади: «Иброҳим-бек ўта қўрқмас киши эди. У ҳар бир ҳужум ёки мудо-фаа олдида таъкидлаб айтардики, биз ўз уйимиз – Ватанимизни, динимиз-ни ҳимоя қилаётимиз. Биз большевиклар юртига бостириб борган эмасмиз, улар босқинчилик қилиб келишган. Қўрқманглар. Хушёр, эпчил бўлинглар. Пирларимиз мададкор бўлсин, омин».

Муҳаммад Иброҳимбек ҳақида шу вақтгача қўллаб асарлар битил-ди. У тўғрисидаги та-рихий ўрганиш ва из-ланишлар нафақат юр-тимизда, балки дунёда ҳам давом этмоқда. Уйлаймизки, Иброҳимбек каби аждодларимизнинг қахрамонлиги, кўрсатган жасорати ҳали узоқ йил-лар келажак наслларга ибрат бўлиб қолади.

ЎЗА

✓

Ҳамза
Ҳакимзода
Нийёзий

«Ҳой, аҳли ватан, букун хизмат куні экан. Ким миллатни суюр, ким динга хизмат қилмоқ истар? Ким Тангрисин ризолигин, ким руҳи пайғамбарин шод бўлурини истар, ким маҳшарда «Ислом миллатига на хизмат қилдинг?» деган хитобга сарнигун бўлмовни, сукутда қолмовни истар экан, уламоми, бойми, гадоми, ёшми, қарими – келсун, бу хизматга отилсун. Масъулиятни ўзидан кўтарсун. Букун – тижорат куні эмас, букун – саёҳат куні эмас, букун – иш эмас, букун – ўқув ва ўқитув куні эмас, букун – мен катта, сен кичик, сен бой, мен бечора, биз уламою сиз авом дейдурган кун эмас. Букун – иттифоқ ўрнига нифоқ, садоқат ўрнига адоват қиладурган кун эмас.

Яна қичқуриб айтурмиз, ҳой, биродарлар, букун – хизмат куні, букун – иззат, ҳурмат, даража ва мартаба талаб этув куні эмасдур. Онгласи куні!

Фидокор ёшлар! 700 минг халқимиз тарафиндан 20 минг халқ шаҳодати билан ҳануз жасади вужуд оламиға қўчмаган миллион-миллион авлоди исломни келажакдаги ҳуқуқини тайин этувни ўз устингизга олдингизми? Бошқалар ҳам олди. Лекин сиз қараб турманг, ҳамон ўз вазифангизни адо этмоққа киришинг, ўз манфаатидан кечувчи сиз бўлуб кўрунмакдасиз, ҳамон давом этинг, эртаги товукқа олдануб, бу кунги туҳумдан ҳам ўзингизни ва ҳам мустақбил авлодингизни маҳрум қилманг. «Хизмат – ўлмас мол» каби муқаддас боболаримизнинг гавҳардек қадри ҳикматли сўзлари ёдингизда бўлсин! Яшасун ёшлар!».

«Хуррият» журнали 1917 йил №1 сонида босилган Туркистон мухториятига бағишланган «Букунги қадрлик кун» мақоласидан.

Франциянинг нуфузли университетлари билан ҳамкорлик ўйла кўйилди

«Ипак йўли» халқаро туризм университетига Франция Республикасининг Ўзбекистондаги элчиси Маданият ва таълим бўйича маслаҳатчиси Лоран Ориол ташриф буюрди.

Ташриф давомида универ-ситет вакиллари билан уч-рашув ташкил этилди ва му-зокаралар якунлари бўйича тегишли келишувларга эри-шилди.

Жумладан, Франциянинг етакчи университетлари билан университетлараро алоқаларни ривожланти-риш, университет кутуб-хонасида Франция элчи-хонаси бурчагини очиш ва уни француз китоблари ҳамда ўқув ресурслари би-

лан тўлдириш, туризм ва меҳмонхона соҳаларида француз университетлари-нинг тақдиротларини ташкил этиш ҳамда тадқиқотчилар ва талабалар учун маданий мерос, музейшунослик ва архитектура соҳасида мах-сус тренинглар ўтказишга келишилди.

Шунингдек, илмий тадқи-қотчилар ва университет ўқитувчилари учун туризм соҳасида Франция ҳукума-тининг грантларини олиш-га қўмаклашиш бўйича ҳам ҳамкорлик қилинади.

Учрашув сўнггида меҳмон-лар учун университет бўйлаб экскурсия ташкил этилди.

Гулноза БОБОЕВА, ЎЗА

РОССИЯДА «ОТАЛАР КУНИ»

Россия президенти Владимир Путин «Оталар куни»ни нишонлаш бўйича махсус фармонга имзо чекди. Унга кўра, энди ҳар йили октябрь ойининг учинчи якшанбаси «Оталар куни» деб белгиланди. Маълумотларга кўра, ўтган йилнинг июль ойида Россия Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ўз сайтида мамлакатда «Оталар куни»ни белгилаш масаласини муҳокамага қўйган эди. Кенг жамоатчилик ҳулосасига таяниб, вазирлик томонидан фармон лойиҳаси тайёрланди ва Россия президенти Владимир Путинга юборилди.

Мексиканинг Керетаро штатига кучли ёмғир туфайли 3,5 мингдан зиёд уй сув остига қолиб қолди, дея хабар берди Milenio газетаси. Табиий офат 70 мингдан ортиқ одамни камраб олган. Юзлаб қутқарувчилар, ҳарбий хизматчилар ва Миллий гвардия аскарлари зарарли бартараф этишга сафарбар этилган. Хабарларга кўра, аввалроқ ҳарбий хизматчилар ва қутқарувчилар сув босган ҳудудлардан 3 мингдан ортиқ одамни эвакуация қилган.

ХАЛҚАРО

ҲАЁТ

БОШ ВАЗИР ЛИБЕРАЛ-ДЕМОКРАТЛАРДАН

Япония парламентининг қўйи Вакиллар палатасининг навбатдан ташқари сессиясида Либерал-демократик партия раҳбари Кисида Фумио мамлакат бош вазирлигига сайланди.

У парламентдаги 465 нафар депутатнинг 311 нафар овози билан Япониянинг 100-бош вазири бўлди. Хабарларга кўра, ўтган ҳафта мазкур партия раҳбарлигига бўлиб ўтган сайловларда Кисида Фумио ўз рақиблари, яъни Исохотлар вазири Таро Коно ва собиқ Ички ишлар вазири Нода Сеико ҳамда собиқ Алоқа вазири Такаити Санаэни мағлуб этган эди.

ҲЕЛМУТ ДАЛОВ:

«Исшим қоғозларда немисча бўлгани билан юрагим ўзбекча уради»

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида тарихчи олим ва таржимон Ҳелмут Далов билан ижодий учрашув бўлиб ўтди. Тадбирда олим немис тилига таржима қилган «Бобурнома» ва «Қўёшга интилиб» китоблари тақдироти ўтказилди. Адабий учрашувда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси, халқ шоири Сирожиiddин Саййид, филология фанлари доктори, профессор Хуррам Раҳимов ва бошқалар олим ва таржимон Ҳелмут Даловнинг ўзбек адабиётини Европага тарғиб қилишда қўшган ҳиссасини юқори баҳолади. Шунингдек, «Бобурнома»нинг жаҳон ҳамжамиятида тутган ўрни ҳақида алоҳида тўхталишди.

БАШАР АСАД ҲУКУМАТИ АЪЗОЛИККА ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

Халқаро жиноий қидирув ташкилоти (Interpol) Сурия ҳукуматини ташкилот аъзолигига қабул қилинганини билдирди.

«TRT World» хабарига кўра, «Interpol» матбуот хизмати баёнотида Башар Асад режимига «Interpol» глобал алоқа тармоғидан фойдаланишга рухсат берилгани таъкидланган. Экспертларнинг фикрича, «Interpol» ташкилотининг Асад режимини қайта қабул қилиши муҳожирликда юрган муҳолифатчиларни ҳибсга олиниши ва қийноққа солинишига олиб келиши мумкин. Шунингдек, Башар Асад режимининг «Interpol» алоқа тармоғига кириши суриялик қочқинларнинг бошпана бериш жараёнларига ҳам зарар етказиши мумкин. Маълумот ўрнида шунини айтиш жоизки, халқаро жиноятчиликка қарши курашаётган «Interpol»га 194 давлат аъзо бўлиб, у дунёдаги энг йирик қидирув агентлиги ҳисобланади. Ташкилот аъзо давлатларга маълумотлар базаси ва алоқа тармоғига киришга рухсат беради.

БУЮК БРИТАНИЯ БУЮК ИНҚИРОЗ ЧОРАСИНИ ТОПДИ ВА...

Буюк Британияда ёқилғи ташувчи юк машиналари ва ҳайдовчилар етишмаслиги оқибатида қутилмаган муаммолар пайдо бўлди.

Хабарларга кўра, ҳукумат вазиятдан чиқиш учун ҳайдовчиларга вақтинчалик виза беришни режалаштирмоқда. Айниқса, мамлакат жануби-шарқий ҳудудлари ва Лондон шаҳрида юзага келган ёқилғи инқирози туфайли ҳукумат декабрь ойигача 1500 нафар ҳайдовчига вақтинчалик виза беради.

Шунингдек, нефть ташувчи 300 нафар ва 4700 нафар озиқ-овқат маҳсулотлари ташувчи хорижлик ҳайдовчилар 2022 йилнинг февраль ва март ойигача мамлакатда қолиш ҳуқуқига эга бўлди.

ПАРЛАМЕНТ УЧУН ИЛК САЙЛОВЛАР

Қатар тарихида биринчи марта парламент сайловлари бўлиб ўтди.

Маълумотларга кўра, унда 234 нафар номзод умумий овоз бериш йўли билан парламентнинг биринчи депутатлиги учун курашган. Қайд этилишича, 45 ўринга эга бўлган мамлакат парламентига 30 нафар депутат учун овоз бериш белгиланган. Шу ўринда барча аёл номзодлар чиқариб ташланганини айтиш жоиз.

Коронавирус эпидемиясига қарши қатъий чораларга қарамай, қатарликлар сайловда фаол иштирок этишган. Энди илк парламентнинг 30 нафар депутатини халқ сайлайди, 15 нафар депутатни эса Қатар Амири тайинлайди.

ҲИНДИСТОНДА ТЕЗКОР ҚАРОР

Ҳиндистон Олий суди мамлакатнинг табиий офатлар тўғрисидаги қонунига асосланиб, коронавирусдан вафот этган оилаларга компенсация бериш бўйича қарор қабул қилди.

Унга кўра, ҳукумат ана шундай оилаларга 674 АҚШ доллари (50 минг рупий)дан тоvon пули тўлайди. Олий суд баёнотида айтилишича, вирус туфайли вафот этганларнинг энг яқин қариндошларига ушбу компенсация бир ой муддатда тўлаб берилади. Расмий маълумотларга кўра, шу пайтгача Ҳиндистонда 447 мингдан зиёд фуқаро вирус туфайли ҳалок бўлган. Аммо айрим мутахассисларнинг фикрича, бу рақамлар нотўғри бўлиб, ўлганлар сони 10 баробар кўпдир.

ТОЛИБОН САҲИФАЛАРИ БЛОКЛАНЯПТИ...МИ?

Хабарларга кўра, Twitter ва Facebook Толибон расмийлари саҳифаларига чеклов қўя бошлади. Айни пайтда эса Толибон ҳукумати матбуот котиби Забиҳуллох Мужоҳиднинг Twitter профили ҳам вақтинча чеклангани хабар қилинмоқда.

Давлат
Статистика
қўмитаси
маълумотларига
кўра, 2020
йилда Жиззах
вилоятининг
Дўстлик
туманида жами
туғилганларнинг
56,2 фоизини
ўғил болалар
ташкил этган. Бу
республикамиз
туман ва
шаҳарлари
орасида энг
юқори кўрсаткич
ҳисобланади.

Равшан

ФАЙЗ

«ЎТГАН КУНЛАР»

Ташиқарида тентирайди девонаваш куз,
Заъфар япроқларни тўзгитар шамол.
Шаҳар туйнуқлардан боқади бесўз,
Шаҳарнинг бошида фақат бир ҳаёл:

«Ҳасад жангчисига тушмасдан асир
Бағримда яшарди ям-яшил бир бахт.
Бу қандай кучдирки, қандай ниҳон сир? –
Энди менинг ҳолим куздаги дарахт.

Ва лекин дарахтдай қололмам асло, –
Кетялман, шамоллар беаёв ўқдир.
Фасл шу куйларни кўрибми раво,
Куйга мос рақс тушмай иложим йўқдир.

Фақат кўнглимдаги ҳислар – дарбадар.
Дунёнинг ишига ҳайрондан ҳайрон,
Содиқ дўст, бормисан, берсанг-чи, хабар,
Нечун бориб бўлмас йўлдир Марғилон?!»

...Ширакайф Отабек ўрнидан турди
Йиғламоқдан бери камбағал, қашшоқ,
Ҳолсиз қадамларин қайгадир бурди.
Унинг юрагини билмади машиқоқ.

Намхуш япроқларда излари қолди,
У разил фаслдан ўйранганча юз,
Қалин туман ичра секин йўқолди.
Ҳайдалиш куйини чалиб турди куз.

САҲРОДАГИ ҚИЗҒАЛДОҚ

Шукрким, эҳсонлар қилди табиат,
Умрининг қолгани орзуга тўлган.
Мени табриклар қўй, энди мен абад
Мажнун асир ўтган ҳисларга қулман.

Бағри кенликда ҳеч қийсинг йўқдир,
Менинг ҳам қалбимда эсирғатим улкан.
Қулф урдим, борлигини гарчи кўп чўқдир,
Қулф урдим, гарчи сен юртсан довулга.

Нетай, барханларнинг тўлқини аро
Менинг туш мисоли толеим қулган.
Унган умидимни қизғонгил, саҳро,
Кечиккан, гуноҳкор... ва лекин гулман.

Шукрким, эҳсонлар қилди табиат...

Бола ростин айтди: «Сиз одаммисиз.
Бир менга, бир унга термўлдингиз лол.
Мен тилим тишладим, сиз-чи отасиз,
Тарсаки тортдингиз шундай бемалол.

Сўнг ёлгон айтдингиз, ёлгондан олиб
Заҳарми, заққумми, ўтирдим чидаб.
Сизнинг қимлигиниз ўзингиз қолиб
Менинг айтмоғим шарт эди, аслида.

Бола ростини айтди...
Мен шунчаликка
Чидадим бугуним, эртани ўйлаб.
У-чи, юзингизга боқди-да тикка,
Уйдаң чиқиб кетди зор қақшаб, йиғлаб.

Мен эса нигоҳим, қулогим сизда
Ўтирдим ўрнимга ночор мижланиб.
Лекин фикру ёдим «йўх» ўзингизда
Йўқотган журъатим қолгандим таниб.

Зор, ночор турибман бола – ботирым,
Ростгўйлигим менинг қайдасан ҳозир?!
Тақдиримга мангу келсайдинг кириб,
Келсайдинг ҳеч қурса, ҳеч бўлмаса бир.

Сен эса келмайсан – сен шундай мағрур,
Сен отанг қимлигин билиб олгансан.
Сен – кўзим олоида чил-чил бўлган дур,
Менинг юрагимдан тушиб қолгансан.

Ҳафталик об-ҳаво маълумотлари

Kun	Harorat	Tavsif	Yog'in-garchilik
Chorshanba 6 oktabr	+18° +5°	joylarda bulutli	7%
Payshanba 7 oktabr	+19° +9°	joylarda bulutli	12%
Juma 8 oktabr	+20° +11°	yomg'ir	83%
Shanba 9 oktabr	+18° +6°	yomg'ir	90%
Yakshanba 10 oktabr	+14° +6°	yomg'ir	55%
Dushanba 11 oktabr	+16° +3°	ochiq havo	17%
Seshanba 12 oktabr	+17° +2°	ochiq havo	0%

СИНГАН ОЙНА

Афсоналарга кўра, Мисрда
француз босқинчиларига
қарши курашиб, уларга
чексиз талафотлар
етказган қўмондон
Муҳаммад Каримни тутиб,
Наполеоннинг ҳузурига
келтиришибди.
– Мен сенинг мардлигинг
ва жасоратингга тан
бердим, – дебди Наполеон
Муҳаммад Каримнинг
кўзларига қараб. – Тўғри,
сен менга жуда катта зиён
етказдинг. Аммо мен ўз
халқининг ҳимояси учун
жонини беришга тайёр
бўлган қаҳрамонларни
қатл қилган император
сифатида тарихда қолишни
истамайман. Шунинг учун
сенга имкон бермоқчиман.
Сен менинг жуда кўп
аскарларимни ўлдирдинг.
Агар улар эвазига менга
ўн минг олтин танга
келтирсанг, сени озод
қиламан. Бу бир ваъдадир,
сўздан қайтиш йўқи!
– Розиман, – дебди Муҳаммад
Карим. – Шартингни тўлиқ
бажараман, бунга имконим
ҳам бор. Аммо айти дамда
қўлимда шунча олтин йўқ.
Бозорларда тирикчилик
қиладиган одамларга
юз минг олтин танга
берганман. Рухсат берсанг,
улардан пулларимнинг сен

айтган миқдорини қайтариб
олсам.
Наполеон унга рухсат бериб,
мухлат тайин этибди.
Муҳаммад Карим оёқ-
қўллари занжирбанд ҳолда,
ўнлаб француз аскарлари
куршовида ҳар куни
Миср бозорларига бориб,
қарз берган одамларга
Наполеоннинг шартини
айтиб, берган пулининг ҳеч
бўлмаса маълум миқдорини
қайтаришларини илтимос
қилибди.
– Мен сизларнинг
озодлигингиз учун
жонимни-ю, молимни
тикдим. Сизларга ҳеч бир
азият етишини истамайман.
Ҳозир ҳам сизларга яхши
бўлиши учун ҳаракат
қилияпман. Агар Наполеон
айтган олтинларни олиб
бориб берсам, у бизларга
қарзини қайтаришни
истамабди. Қайтага,
Муҳаммад Каримнинг ўзини
малолат қилишибди.
– Сен Искандариянинг
вайрон бўлишига
сабабчи бўлдинг! Сени
деб тижоратимиз касод
бўлди! Аввалроқ таслим
бўлганингда, шу қадар катта
зиён кўрмаган бўлардик!

Муҳаммад Карим Наполеон
берган ўн кунлик мухлатни
шундай хорлик билан
ўтказибди. Одамлар унга бир
танга ҳам бермабдилар.
Мухлат битган куни эса
Наполеон изтиробдан
бошини кўтара олмай
қолган Муҳаммад Каримга
ҳам ачиниш, ҳам ғазаб билан

ҳайқирибди:
– Сен қатлга
лойиқсан!
Сабабини
биласанми? Сен
қорин қайғусини
юрт қайғусидан
устун қўядиган жоҳил
ватандошларингни деб,
менинг юзлаб аскарларимни
ўлдирдинг!..
Муҳаммад Карим ўша
кунгидек қатл қилинибди.
...«Жоҳил оломонни
қутқариш учун майдонга
отилган одам – кўрларнинг
йўлини ёритиш учун
ўзига ўт қўйган одам
кабидир», дея ёзган эди
файласуфлардан бири.

СУДОКУ

	6				3	4
			3	9		8
	5	2		8		6
8	1			6		
4	9			3	8	
	3	4	1	2	5	
5		6	2	4		1
4	6	1				
2	3		5			9
5			1		7	
		7	8	6		
4	8	5			1	9
7		4		2	6	
9	3	2		1	7	
	2					8
3	5		9			
		2	6	5	4	
1	7	6		3	2	

АҚШ ва Канада- даги қўл	Гул, бе- зак	Шума- хер, ав- топой- гачи	Кейинги, орқадаги	...бўлмоқ, исроф бўлмоқ	Магнит томони	Иккига тар- моқлан- ган	От, эшак жароҳати
Лафз, сўз	Саҳрода- ги обод, суяли ўлка	Далай- лама яшайди- ган жой	Тарки дунё қил- ган, суфий	...Ширер (футбол- чи)	Давлат ичидаги давлат, Африка	Кир ювиш ку- ни тури	Мажнун эмас
Катта уй, бино	Лайлак тури	Қадаҳ	Дунё, жаҳон	Юз кун- лик муд- дат	Уриб таверлан- ган	Портлов- чи сна- ряд	Каттиқ ишонч
София ... жопра- да жонан- даси	Ишонч ўнгидан қалиши	Паст, те- кислик, водий	Гайка "дўсти"	От шакл ширин қулча	АҚШ космик кемаси	Тамом	Шинки ... фут- болчи
Арктик минтақа зонаси	Ака-ука- лар қо- тиларди						

«МИЛЛИЙ
ТИКЛАНИШ»
ДЕМОКРАТИК
ПАРТИЯСИНING
ИЖТИМОИЙ-
СИЁСИЙ
ГАЗЕТАСИ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ:

Алишер КОДИРОВ – кенгаш раиси,

Акмал САИДОВ, Абдулазиз АККУЛОВ, Аббор ПЎЛАТОВ,
Амриддин БЕРДИМУРОДОВ, Бахтиёр САЙФУЛЛАЕВ,
Илхом АБДУЛЛАЕВ, Минхожиддин МИРЗО,
Нодир МУХТОРОВ, Одижон ТОЖИЕВ, Отабек ЖИЯНБОЕВ,
Озодбек НАЗАРБЕКОВ, Ортикали ҚОЗОҚОВ,
Феруза МУҲАМЕДЖАНОВА, Хуршид ДЎСТМУҲАММАД,
Шерзодхон ҚУДРАТХЎЖА, Шавкат ШАРИПОВ,
Шухратжон АХУНДЖАНОВ.

Бош муҳаррир:

Миродил АБДУРАҲМОНОВ

ТАХРИРИЯТ

МАНЗИЛИ:

Тошкент шаҳри,
Миробод тумани,
Буюк Турон кўчаси,
41-уй.
Газета таҳририят
компьютер
марказида терилди
ва саҳифаланди.

Муаллифлар фикри
таҳририят нуктаи
назаридан фарк
қилиши мумкин.

Таҳририятга келган хатлар доимий
эътиборимизда бўлиб, улар
муаллифларига қайтарилмайди.

Навбатчи муҳаррир:
Равшан МАХМУДОВ
Навбатчи:
Вилоятхон ШОДИЕВА
Дизайн гуруҳи:
Махмуржон ҚУДРАТОВ,
Умид АРСЛОНБЕКОВ,
Фирдавс ҲАМИДУЛЛАЕВ

ТЕЛЕФОНЛАР:

Қабулхона (факс): (71) 232-12-03, +99897 755-10-11

Газета «SHARQ» нашриёти-мағбаа акциядорлик компаниясида
чоп этилди.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй

2008 йил 29 октябрда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот
агентлиги томонидан № 0223 рақами билан рўйхатдан ўтган.
Газета ҳафтанинг чоршанба куни чиқади.

Адади – 24 939.
Газетанинг баҳоси келишилган нархда.
Қоғоз бичими: 350x587. Ҳажми: 4 босма табоқ
Буюртма – 1016
Босишга топшириш вақти 21.00.
Топширилди 3:00

Электрон почта:

mtiklanish@bk.ru / mtiklanish@mail.ru

ISSN 2010-7714